
ВПЛИВ КАТЕГОРІЇ ОБРАЗУ Й ОБРАЗНОСТІ НА РЕЗУЛЬТАТ ТВОРЧОСТІ

УДК 745/749

Чигінцева О.В. (Chigintseva O.V.), Чигінцев С.І. (Chigintsev S.I.)

Національний університет кораблебудування ім. адмірала С.О. Макарова

Представлено загальний огляд категорії образу та образного мислення. Розглядається і аналізується його вплив на основні аспекти дизайнерської діяльності.

Ключові слова: образ, форма, мислення, уява, композиція, інтер'єр, біоніка, утилітарність, ексклюзивність, функціональність, кольор.

Present the general survey categories of images mode of thinking. Discussing its influence due to main aspects of designer activity.

Key words: image, form, reason, composition, interior, bionic, applied, exclusive, function, colour.

Категорія образу й образності є невід'ємною частиною будь-якого виду творчості. Будь-який творчий добуток повинен нести в собі елементи образності, наявність якої робить результат творчості більше значимим, цікавим, коштовним, не залежним від впливу моди й часу.

Образ – почуттєва форма, а тому це суб'єктивне відбиття об'єктів навколишнього нас миру, які перебувають у просторі й у часі [3]. Розрізняють кілька видів образних явищ.

Образ сприйняття – відбиття зовнішнього вже існуючого об'єкта, що впливає на наші органи почуттів.

Образ уяви – вигаданий образ, що не має аналогів у реальній дійсності й тому ніким і ніколи раніше що не сприймався.

Постановка проблеми. Мислення образами являє собою складний психологічний процес, тому що відбувається перетворення почуттєвої інформації за допомогою розумових перетворень у щось матеріальне.

Це процес пізнавальної діяльності й може носити як довільний так і не довільний характер, побудований на формальних ознаках. Зміст і повнота образу залежить від сили сприйняття, що впливає на більше велику можливість його використання.

Кожен вид мистецтва має свою образотворчу мову й свою індивідуальну образність, поза яким він не існує.

Образність є основою **музичного мистецтва**, де найважливішим компонентом є образне сприйняття й образна уява. У свідомості композитора під впливом сильних вражень і творчої уяви виникають музичні образи, які потім втілюються в музичний добуток. Поза образами музика (як вид мистецтва) не існує.

Мета статті: виявити зв'язок категорії образу з послідовністю формування ідеї і розробки проекту.

Усім зрозумілий зміст **літературного образу**, що виникає за допомогою талановитого опису характерів героїв у прозі або поезії.

Ми вирости й виховувалися на прикладах **художньо-реалістичних образів**, які формувалися шляхом відображення реалістичної ситуації в добутках художників, скульпторів, у театрі або кіно.

У **промисловому дизайнерському мистецтві** образ й образне сприйняття миру є основною вимогою в роботі дизайнера. Емоційна сфера в таких видах дизайнерської діяльності, як формальна композиція, проектування навколишнього середовища, проектування предметів побутового призначення, малих архітектурних форм грає величезну, а іноді й вирішальну роль [4].

Формальна композиція (від слова форма) є першим шаблоном у створенні образу для наступного втілення тієї або іншої ідеї.

Така композиція створює певний образ, виражає певні ідеї, викликає певні емоції, але при цьому будується за допомогою своїх засобів - крапок, ліній, площин, плям. І хоча зміст її формально, вона розкриває тему також точно й гостро, як і традиційна. Такі композиції жадають від глядача підготовленості в образності мислення й бачення, несуть у собі великий емоційний заряд й є плацдармом для розумової діяльності [2].

Слід зазначити, що для таких композицій важливо не тільки наявність образного рішення, але й знання законів, і принципів її побудови. Створити візуально гармонічну композицію - основне завдання навчання про формальну композицію.

Ми сприймаємо мир окремими візуальними образами - образ водного середовища, образ повітряного середовища, образ промислового середовища, образ міського середовища або образ дитячого середовища й т.д. Тільки наявність образу зв'язує всі сторони композиції в єдине гармонічне середовище.

Асоціативне сприйняття реального миру - є основою для образного мислення. Образне рішення композиції може бути створене за принципом простих асоціацій (нагадує рибу, птаха, верстат, архітектурне спорудження або дитячу іграшку), або мати більше складну візуальну структуру, коли ні на що не схоже, а відчуття є (шторму, польоту, свята й т.п.).

Такий винахід нової реальності допомагає в досягненні поставленого завдання і є визначальним в оцінці результату творчості.

Просторове мислення є різновидом образного мислення. Прикладом такого мислення є робота над організацією простору інтер'єра. Якщо ми хочемо, щоб інтер'єр відрізнявся виразністю й ексклюзивністю нам не обійтися без образного мислення. Образ у цьому випадку буде вже частково продиктований функціональною й соціальною спрямованістю інтер'єра.

Дитяче кафе «Пінгвін» - образ інтер'єра буде сформований на основі назви й призначення. Нічний клуб «Шторм» - відразу міняється соціальна й функціональна спрямованість, що у свою чергу вплине на образ створення інтер'єра.

Крім цього на образ будуть впливати: національні ознаки, плин моди, історичний стиль, ступінь утилітарності. Все це знайде своє відбиття в застосовуваних матеріалах, конструкціях, формах, пластику, пропорціях, кольорах, висвітленні й аксесуарах, які формують образ майбутнього інтер'єра.

У промисловому дизайні, в тому числі і в суднобудівному, для створення ідеального об'єкта необхідно виконати три умови відповідності форми й змісту:

- у функціональному плані;
- в експлуатаційному плані (вплив навколишнього середовища);
- в емоційному плані (створення необхідного емоційного настрою).

Якщо перші дві умови є головними передумовами для створення образного рішення, то третє має безпосереднє відношення до образності.

Максимальне розкриття функціонального призначення, утилітарної сутності об'єкта і його соціальної необхідності через художню форму - головна й специфічна особливість відповідності форми й змісти для виробів промислового мистецтва.

Завдяки виразному образу, можна візуально просто визначити: наземний транспорт - повітряний або морський, швидкісний автомобіль від малопотужного, спортивний літак від пасажирського, гоночний глісер від вітрильної яхти. Саме образність не дає переплутати розетку для варення й попільницю, електробритв як чоловічий предмет - від жіночого епілятора.

Кожен знайомий нам предмет має свій образ, сформований у рамках середовища, де він існує. Всі новітні наступні художньо-конструкторські розробки цього предмета повинні відбивати своїм зовнішнім виглядом його функціональне призначення.

Традиційний стілець - (побутовий, стільчик для дітей у дитячому саду, стілець в адміністративному приміщенні, стілець для посадової особи). Крісло - (для відпочинку, у перукарні, у стоматологічному кабінеті, у театрі, в автомобілі). Все це місця для сидіння в різних умовах, з різним призначенням і використанням, тому образне рішення неоднаково.

Для виробів промислового мистецтва й архітектурних об'єктів функціональна доцільність входить до складу художньо-образного рішення.

Композицію утилітарних речей можна визначити як з'єднання елементів, їхніх складових, у єдину структуру, а характер цих елементів і характер їхнього з'єднання – це художній образ, тобто композиція й художній образ у цьому випадку поняття нероздільні.

Біонічні форми, часто використовувані в промисловому дизайні, засновані на образному сприйнятті навколишньої нас природи. Наприклад:

- з рослинного миру – кукурудза (образ хмарочоса), квіти (освітлювальні апаратури);
- комахи - бабка (вертоліт), жук (землерийна машина),
- птаха (літальні апарати).

Але не тільки форма й конструкція, **кольори** також може в значній мірі вплинути на образ, навіть однакових по функціональній сутності об'єктів [1].

Наприклад:

- дитячий легковий автомобіль – яскравий;
- гоночний – динамічний;
- представницький – білий або чорний.

Однак варто пам'ятати, що існують звичні аналогії в характері сприйняття кольори, що диктує нам природа. Це часто вже визначає його емоційне значення в образному рішенні предметному й просторовому середовищу.

Висновки:

1. Істотне значення має асоціативно-символічне значення кольорів й ергономічні показники, які повинні бути враховані в процесі будь-якого проектування.

2. Почуття кольорів – саме суб'єктивне, але активний і виразний засіб, що бере участь у формуванні образного рішення.

3. Образне мислення не дається нам від народження і як усякий психологічний процес має потребу в розвитку й коректуванні.

4. Постійна опора на образ робить придбані знання емоційно насиченими, активізує професійні сторони особистості й розвиває творчу уяву.

Література:

1. Биків Н. «Художнє конструювання. Проектування й моделювання промислових виробів». Москва «Вища школа» 1986 р.

2. Чернишов О.В. Формальна композиція. (Творчий практикум по основах дизайну). Мінськ: Харвест, 1999. – 355с.

3. Шлеюк С.Г. «Художній образ і композиція в дизайні меблів» / Вісник ОГУ №6 – 2005р.

4. Шлеюк С.Г. Художній образ і композиція в дизайні меблів періоду XVIII-початку XXI століть – дисертація канд. мистецтвознавства – Оренбург: ОГУ – 2005р.